

MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA**

ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE

**ȘCOALA DOCTORALĂ STUDIUL ARTELOR
ȘI CULTUROLOGIE**

Cu drept de manuscris
C.Z.U: 78.071.1(478)(043.3)

CABACOV DMITRII

**CREAȚIA INSTRUMENTALĂ DE CAMERĂ
A SNEJANEI PÎSLARI
ÎN CULTURA MUZICALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA**

**REZUMAT AL TEZEI DE DOCTOR IN ARTE
SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE**

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale *Studiul Artelor și Culturologie* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Conducător științific:

Țircunova Svetlana, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Componența comisiei de susținere a tezei pentru titlul de doctor în arte:

1. **Berezovicova Tatiana, președinte**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova;
2. **Gîrbu Ecaterina, secretar**, doctor în studiul artelor și culturologie, conferențiar universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova;
3. **Țircunova Svetlana, conducător științific**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova;
4. **Simion Aurelia, referent oficial**, doctor în muzică, profesor universitar, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași, România;
5. **Granețkaia Lilia, referent oficial**, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți, Republica Moldova;
6. **Mironenco Elena, referent oficial**, doctor habilitat în studiul artelor și culturologie, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova;
7. **Tcacenco Victoria, referent oficial**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

Susținerea va avea loc la 8 decembrie 2023, ora 11.00, în cadrul ședinței comisiei de susținere a tezelor pentru titlul de doctor în arte a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. A. Mateevici, 87, sala 52). Lucrarea și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (Chișinău, str. 31 august 1989, 78A), la biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. A. Mateevici 87, sala de lectură), precum și pe paginile web <https://www.anacec.md/> și <http://amtap.md>.

Rezumat trimis la „_____” _____ 2023

Secretar științific:

Gîrbu Ecaterina, dr., conf.univ. _____

Conducător științific:

Țircunova Svetlana, dr., prof. univ., _____

Autor:

Cabacov Dmitri _____

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei de cercetare. Snejana Pîslari ocupă un loc important în cultura muzicală contemporană din Republica Moldova: este titular al disciplinelor muzical-teoretice la Centrul de Excelență în Educație Artistică *Șt. Neaga* și la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (AMTAP), fiind încadrată în cele mai diverse activități de creație, științifico-metodice, publicistice și socioculturale. Printre multiplele realizări ale acestei personalități neordinare, cele mai importante sunt rezultatele activității sale în domeniul componistic. S. Pîslari prezintă publicului în mod regulat, noi lucrări, care sunt interpretate la concerte, festivaluri și forumuri, publicate în colecții de muzică și încurajate prin diferite premii. Ampla paletă a genurilor muzicale în care scrie S. Pîslari include monoopera *Jocul liniilor* și opera de cameră *Iris* după H. Hesse (ambele, pe librete de I. Matvienko), monoscena *Îngere palid* pe versurile lui M. Eminescu; opusurile simfonice *Musica concertata* și *Prince of Moldavia*, lucrarea pentru orchestra de coarde *Angel of the North*, creațiile corale *Glossa*, *Doina haiducului*, *Colinde* și *Anthem*, ciclul vocal de cameră *Balate provensale vechi* pentru voce și vioară, romane – *Dans* pe versurile lui N. Labiș, *De-or trece anii* pe versurile lui M. Eminescu.

Un rol deosebit în creația compozitoarei îi revine domeniului cameral, ce include lucrări pentru diverse componente. Autoarea apelează la potențialul sonor al instrumentelor cu coarde, valorificat în *Cvartetul de coarde*, cât și în lucrarea *Many faces of solitude* pentru vioară și pian, scrisă recent. Un număr important de opusuri au fost scrise de către S. Pîslari, pentru pian: *Variațiuni pe tema coralului „Nicht so traurig, nicht so sehr” de J. S. Bach*, ciclul de piese *Trei portrete muzicale: Chopin, Scriabin, Rahmaninov*; compoziția *Les Cantilènes*; miniatura *Sostenuto*, suita *Trei cântece populare moldovenești: Jalea miresei, Bătuta, Sub umbra unui stejar*. La acestea se adaugă o serie de piese pentru repertoriul didactic: *Găgăuzeasca*, *M-am pornit la Chișinău*, *Bătuta de la Iași* și creația pentru pian la patru mâini *Pravo horo*.

Compozitoarea manifestă un mare interes și pentru instrumentele aerofone din lemn. O „primă rândunică” în acest domeniu este *Elegie* pentru saxofon soprano (sau clarinet) și pian. Ulterior, apar și alte creații pentru instrumente aerofone: *Marsyas flute* pentru flaut solo, *Sainte (Sfânta)* pentru duet de flaute; în creația *Cine merge tot pe drum*, S. Pîslari îmbină flautul cu vioara, violoncelul și vibrafonul. Compoziția *5 Brodsky versets* a fost scrisă pentru flaut, clarinet, vioară și violoncel, *Two wings of one soul* – pentru clarinet și pian, *Vânătoarească* există în două versiuni de ansamblu: pentru fagot (sau saxofon bariton) și pian, cât și pentru cvartet de saxofoane, piesa *Incantation*, pentru saxofon-tenor și pian (versiune pentru saxofon soprano și vibrafon). Ciclul *Patru piese* ce include *Sârba haiducilor*, *Șaer evreiesc*, *Florica de pe șes* и *La Nistru*, la

mărgioară este compus pentru helder-tenor și pian. Piesa *Aeolian Harp (Harpă eoliană)* – pentru vibrafon și saxofon soprano.

Din cele expuse, conchidem că pentru creația componistică a S. Pîslari ce ține de domeniul muzicii instrumentale de cameră, reprezentativă este muzica pentru pian și cea în care sunt incluse instrumentele de suflat din lemn. Aceasta demonstrează cele mai importante direcții ale intereselor sale, reflectă prioritățile artistice reprezentative din punctul de vedere al caracteristicilor stilistice ale creației sale. Particularitățile materialului tematic și a principiilor de lucru cu acesta, trăsăturile limbajului muzical și construcția formei, specifice lucrărilor pentru pian și instrumentale camerale, reflectă individualitatea originală a compozitoarei. Căutările în aceste sfere se încadrează în mod organic în panorama generală a componisticii autohtone.

Descrierea situației în domeniul cercetării și identificarea problemelor în cadrul acestuia. Deși realizărilor artistice ale S. Pîslari în sfera muzicii instrumentale de cameră sunt destul de importante, ele nu au fost studiate suficient. Până în prezent, despre compozitoare au fost scrise câteva articole. Unul dintre acestea, semnat de T. Berezovicova, prezintă parcursul de creație a S. Pîslari și caracteristica celor mai importante lucrări [16]. Articolul A. Gusarova este dedicat opusurilor pentru flaut ale S. Pîslari [2], în studiile T. Coadă sunt analizate romanțele autoarei [3; 4]. În publicațiile E. Sambriș se vorbește despre personalitatea și compozițiile S. Pîslari, muzicologul dezvăluind trăsăturile dramaturgiei timbrale în *Musica concertata* [12–14]. Există și un material semnat de însăși S. Pîslari, despre rolul citatului folcloric în propriile opere de la începutul secolului XXI [11]. Informații despre compozitoare sunt cuprinse în cartea de referință a I. Ciobanu-Suhomlin [18], în monografia E. Mironenco despre componistica în Republica Moldova la confluența secolelor XX–XXI [8]. Aceste lucrări teoretice formează o idee despre activitatea artistică a S. Pîslari și reprezintă o anumită parte a „portofoliului” compozitoarei. Cu toate acestea, un studiu special dedicat examinării cuprinzătoare a lucrărilor instrumentale de cameră ale S. Pîslari, ce ar stabili rolul acestora în muzica națională, nu există până în prezent. Nu au fost studiate trăsăturile tematismului și ale principiilor de constituire a formelor, specifice lucrărilor acestei autoare, nu au fost formulate preferințele de gen și stil caracteristice creației S. Pîslari, nu a fost identificat specificul limbajului muzical.

Scopul lucrării este de a studia mijloacele de expresivitate muzicală, logica compozițional-dramaturgică, particularitățile genuistice și stilistice ale lucrărilor instrumentale de cameră ale S. Pîslari scrise la hotarul dintre secolele XX–XXI, în contextul componisticii din Republica Moldova.

Obiectivele cercetării:

– a determina locul creației instrumentale de cameră a S. Pîslari scrisă în perioada anilor 1990–2010, în cultura muzicală a Republicii Moldova;

- a caracteriza structura figurativă, mijloacele de exprimare și principiile de stabilire a formei în muzica S. Pîslari pentru pian și în compozițiile de cameră cu participarea instrumentelor de suflat;
- a determina specificul genuistic și stilistic al lucrărilor pentru pian și al celor instrumentale de cameră prezentate;
- a evidenția rolul surselor folclorice în apariția concepțiilor ideatice, artistice și stilistice în creațiile S. Pîslari;
- a releva trăsăturile tehnicii componistice a S. Pîslari în lucrările instrumentale de cameră.

Obiectul de studiu îl reprezintă piesele pentru pian și ciclurile de piese, precum și opusurile de cameră cu participarea instrumentelor de suflat ale S. Pîslari. Cronologia acestor lucrări se încadrează în sfertul de secol de la confluența secolelor XX–XXI. Limita de jos este condiționată de faptul că anume în 1991 au apărut lucrările, pe care însăși autoarea le-a apreciat ca fiind complete și independente. Plafonul superior al perioadei delimitate este determinat de necesitatea trecerii unei anumite distanțe istorice, ceea ce este important pentru o evaluare echilibrată a lucrărilor realizate.

Noutatea științifică a lucrării de față rezidă în prezentarea operelor instrumentale de cameră ale S. Pîslari, în contextul componisticii contemporane din Republica Moldova. Pentru prima dată au fost introduse în circuitul științific cercetările analitice unui șir de creații de S. Pîslari. **Originalitatea** tezei este determinată de abordarea complexă, ce presupune o analiză detaliată a muzicii S. Pîslari, sub aspectul formării personalității artistice a compozitoarei.

Rezultatele obținute aduc o contribuție în soluționarea problemei științifice importante, ce rezidă în crearea unui tablou adecvat asupra unei părți a domeniului muzicii de cameră a compozitorilor din Republica Moldova, constituit din opusurile pentru ansamblu de cameră a S. Pîslari, scrise la confluența secolelor XX–XXI, fapt ce reprezintă un punct de plecare pentru comprehensiunea argumentată a acestei sfere a creației sale componistice, stabilirea valorilor artistice și a locului ce-l ocupă în cultura muzicală națională.

Metodologia de cercetare. În stadiul dezvoltării empirice a materialului – în urma unor conversații ale autorului cu S. Pîslari, precum și cu etnomuzicologii S. Badrajan și N. Slabari – au fost obținute informații factologice valoroase, care au permis corectarea mai multor observații și concluzii. În procesul de comprehensiune teoretică a creației S. Pîslari, a fost folosit un complex întreg de metode general-științifice, general-umanistice și speciale. Metodele științifice generale includ metoda comparației (comparativă), analiza și sinteza, inducția și deducția ș.a., metodele umanistice generale se referă la metoda analizei intertextuale. Dintre metodele speciale ale muzicologiei, vom indica analiza integrală; analiza etnomuzicologică structurală a fost utilizată în examinarea mostrelor de folclor; pentru caracterizarea pieselor din repertoriul didactic au fost folosite idei din domeniul metodicii de predare a instrumentului.

Baza metodologică a tezei de față este formată din lucrări muzicologice ce aparțin mai multor direcții:

- articolele semnate de T. Berezovicova, A. Gusarova, E. Sambriș ș.a., despre personalitatea S. Pîslari și unele opusuri ale acesteia;
- cercetări privind evoluția genurilor muzicii instrumentale de cameră și ale muzicii pentru pian în Republica Moldova (lucrări semnate de I. Miliutina, E. Mironenco, L. Reaboșapca, I. Hatipova și ale altor cercetători);
- publicații dedicate temei „compozitorul și folclorul” (lucrări de V. Axionov, G. Golovinski, I. Zemțovski, G. Cocearova, E. Mironenco);
- culegeri de folclor și publicații dedicate folclorului muzical moldovenesc: despre cântecele de nuntă, genurile epice, melodiile de dans (autorii acestora sunt S. Badrajan, D. Blajinu, P. Stoianov, E. Florea);
- materiale care dezvăluie trăsăturile stilistice ale muzicii lui F. Chopin, A. Scriabin și S. Rahmaninov, care au influențat lucrările timpurii pentru pian ale S. Pîslari;
- studii despre problemele formelor instrumentale, ale intonației muzicale, ale genului și stilului (cercetări de E. Nazaikinski, V. Holopova etc.).

Importanța teoretică a lucrării este determinată de elaborarea problematicii muzicii naționale contemporane, ce permite relevarea profilului componistic individual al S. Pîslari. Materialul tezei poate constitui un suport pentru cercetările ulterioare dedicate atât creației compozitoare, cât și celei semnate de alți compozitori.

Semnificația practică a cercetării se exprimă prin posibilitatea de a utiliza materialele date în cadrul cursurilor didactice de *Istoria muzicii naționale*, *Forme muzicale*, *Metodologia analizei muzicale*, în instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Tezele expuse în lucrare pot prezenta interes pentru cercetători, pedagogi și interpreți.

Principalele rezultate științifice înaintate spre susținere:

1. muzicologia din Republica Moldova reflectă cele mai importante probleme ale muzicii instrumentale de cameră autohtone;
2. lucrările pentru pian ale S. Pîslari constituie o parte importantă a repertoriului pedagogic pianistic și concertistic național;
3. lucrările pentru pian și camerale cu participarea instrumentelor de suflat din lemn de S. Pîslari sunt reprezentative pentru muzica contemporană.

Aprobarea lucrării. Teza a fost discutată în ședințele comisiei școlii doctorale a AMTAP, fiind recomandată pentru susținere. Materialele cercetării și-au găsit reflectarea în discursurile autorului la 19 conferințe științifice, simpozioane, seminare și mese rotunde.

Publicații pe tema tezei. Autorul a publicat 16 articole în ediții științifice de specialitate din Republica Moldova și Rusia, 7 dintre ele în ediții recomandate de Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, precum și 8 rezumate ale rapoartelor la conferințe științifice.

Structura tezei. Pe calea către atingerea scopului și soluționarea sarcinilor atribuite, a fost determinată structura lucrării. Aceasta include o introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 234 de titluri, 8 anexe; 148 pagini ale textului de bază, 71 pagini de anexe.

Cuvinte cheie: instrumente aerofone din lemn, muzica camerală de ansamblu, compozitori din Republica Moldova, miniatură, tematism muzical, repertoriu didactic, Snejana Pîslari, stilistică, folclor, pian.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt formulate relevanța temei de cercetare, scopurile și obiectivele tezei, obiectul cercetării, noutatea și originalitatea științifică, semnificația teoretică și practică, sunt expuse informații despre aprobarea lucrării.

Primul capitol, Fundamentele metodologice ale studiului creațiilor instrumentale de cameră de S. Pîslari în contextul culturii muzicale din Republica Moldova, conține patru secțiuni. În **1.1.** sunt caracterizate principalele realizări în domeniul studiului științific a artei instrumentale de cameră din Republica Moldova. I. Miliutina a fost un „deschizător de drumuri”, întrucât cercetătoarea, pentru prima dată în muzicologie, a prezentat muzica națională de cameră, de pe pozițiile stilului național în general. Informații generale despre creația instrumentală de cameră a compozitorilor din Republica Moldova se conțin în compartimentul respectiv, inserat în lucrarea colectivă fundamentală *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate* [15], în ghidul metodic *Muzica pentru ansamblu de cameră din Republica Moldova: probleme teoretice, istorice și a metodicii predării* [5]. Tezele științifice expuse în aceste scrieri au fost dezvoltate în lucrări ulterioare semnate de autori autohtoni. O lucrare fundamentală în acest sens este monografia E. Mironenco *Creația componistică în Republica Moldova la confluența secolelor XX–XXI (genurile instrumentale, teatrul muzical)* [8]. Aici, muzicologul examinează arta componistică postsovietică din Republica Moldova (inclusiv cea de cameră), în conformitate cu paradigmele transformărilor socioculturale.

În ultimii ani, au apărut cercetări științifice dedicate unor sfere aparte ale muzicii instrumentale de cameră, semnate de V. Barbas, O. Vlaicu, A. Gusarova, N. Chiciuc, P. Rotaru, V. Tihoneac; au fost publicate articole și monografiile acestor autori. Numeroase surse, publicate

în revista științifică a AMTAP, sunt axate pe diverse aspecte ale artei instrumentale de cameră. Printre acestea, un interes deosebit pentru cercetarea noastră îl prezintă articolele scrise de V. Andrieș, N. Chiciuc, S. Cîrstea, V. Melnic, S. Mușat, N. Pînzaru, M. Serbinov, dedicate creațiilor în care sunt incluse instrumentele de suflat din lemn, întrucât anume aceste instrumente au fost utilizate activ de către S. Pîslari, în creația sa. Sunt importante și materialele științifice semnate de S. Badrajan, M. Langa, V. Melnic, C. Paraschiv, S. Roșca, în care sunt analizate opusurile compozitorilor pentru componente interpretative netradiționale.

În cercetările muzicologice sus-numite este formulat și soluționat un spectru larg de probleme. Pe de o parte, se remarcă caracterul pregnant, neordinar al rezultatelor activității de creație a compozitorilor, se argumentează originalitatea și concludența concepțiilor autorilor. Pe de altă parte, este prezentată o serie de întrebări ce rămân a fi deschise și la care se așteaptă a se găsi un răspuns. Toate aceste cercetări servesc drept bază metodologică, ce permite vizualizarea panoramei stereofonice, care include și compozițiile instrumentale de cameră cu participarea instrumentelor aerofone, semnate de S. Pîslari.

În compartimentul **1.2.** sunt caracterizate **studiile muzicologice dedicate artei pianistice, ca bază pentru cercetarea creațiilor pentru pian ale S. Pîslari.** Cele mai importante sunt legate de scrierea tezelor de doctorat și de publicarea monografiilor și articolelor în baza acestor materiale. În acest sens, sunt reprezentative cercetările lui A. Miroșnicov, E. Chișca, L. Reaboșapca, A. Pereteatco, E. Gupalova, I. Hatipova, I. Troian, A. Vardanean, M. Mamaliga, I. Guzenco. Totodată, cercetătorii autohtoni au editat numeroase și diverse materiale analitice, axate pe cultura pianistică din Republica Moldova: în anuarul AMTAP *Anuar științific: muzică, teatru, arte plastice* și în revista științifică *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*, între anii 2006 – 2022, au apărut mai bine de 60 de articole ce dezbat variate aspecte ale dezvoltării muzicii naționale pentru pian. Problemele genului de sonată au fost reflectate în publicațiile E. Mironenco, V. Melnic, N. Chiciuc, G. Cocearova, I. Hatipova, I. Ciobanu-Suhomlin. Piese pentru pian și ciclurile de miniaturi au fost analizate în materialele semnate de V. Mamaliga, M. Belîh, E. Gîrbu, O. Siganova, A. Andronovici-Rusu, A. Rojnoveanu. Arta pianistică din Republica Moldova a constituit și obiectul de studiu, reflectat în numeroase broșuri, articole și cărți despre creația lui V. Rotaru, Z. Tcaci, Gh. Ciobanu și alți compozitori autohtoni, despre tendințele genuistice și stilistice ale muzicii naționale și despre pianiștii-interpreți și pedagogi L. Vaverco, V. Levinzon, A. Socovnin, Gh. Strahilevici.

Astfel, în muzicologia națională a fost acumulat un volum impunător de informații ce prezintă arta pianistică din Republica Moldova, ca un sistem organizat în mod complex, ce include creația componistică, arta interpretării și pedagogia. Creațiile S. Pîslari sunt parte integrantă din acest sistem – iată de ce acestea necesită o analiză detaliată, prin prisma unor abordări științifice.

Secțiunea **1.3.** prezintă **aspecte teoretice ale studierii corelației dintre creația componistică și folclor, în muzicologia națională.** Drept bază metodologică în cercetarea problemei compozitorul și folclorul au servit cercetările fundamentale ale muzicologilor ruși I. Zemțovski, G. Golovinski, G. Grigorieva și N. Șahnazarova. O contribuție importantă în soluționarea acestei probleme au adus și muzicologii din Republica Moldova. Studiile acestora dedicate problematicii în cauză pot fi grupate în două rubrici. Prima este formată din cercetările L. Axionova, S. Badrajan, P. Stoianov, E. Sîrghi, E. Florea, în care sunt dezvăluite particularitățile de gen, ale limbajului muzical și principiile stabilirii formei în muzica tradițională moldovenească. O altă perspectivă studiază formele conexiunilor artei componistice cu folclorul. Prima lucrare colectivă ce aparține acestei direcții, editată în Moldova, este culegerea *Compozitorul și folclorul*, editată în baza materialelor conferinței din 1981, la Uniunea compozitorilor din Moldova [6]. Această culegere a constituit punct de plecare pentru elaborările științifice ulterioare ale muzicologilor autohtoni, care au aprofundat cercetarea folclorului și au adus precizări în privința legăturilor sale cu opusurile componistice.

Problemele corelărilor artei componistice cu folclorul se află în centrul atenției, în culegerea *Folclorul și arta componistică din Moldova* (1986). Acestea sunt cercetate atât din perspectivă general-teoretică (G. Cocearova, I. Mironenco, T. Muzîca), cât și în baza unor exemple concrete (M. Belîh, G. Zavgorodneaia, S. Țircunova). O altă colecție de articole, intitulată *Folclorul muzical moldovenesc și reflectarea acestuia în creația componistică* (1990) [10], conține materiale legate de studiul instrumentarului, a particularităților de expresie ale folclorului și interacțiunea acestora cu arta componistică. Un interes deosebit îl prezintă aici voluminosul articol teoretic al lui V. Axionov, în care sunt caracterizate principalele tipuri ale utilizării folclorului în creația componistică – citatul, imitarea, asimilarea și transformarea [10, p.155].

Cercetarea colectivă *Folclorul muzical din Moldova și creația componistică* (1993) [19] constă din două compartimente: în primul (autor – P. Stoianov), intitulat *Folclorul muzical moldovenesc*, sunt studiate particularitățile folclorului muzical moldovenesc, în cel de-al doilea – *Folclorul în creația componistică din Moldova* – este reflectată utilizarea folclorului muzical în compozițiile simfonice (V. Axionov), instrumentale de cameră (I. Miliutina), de operă (G. Cuzmin) și de balet (E. Golubeva).

Cel mai recent studiu muzicologic fundamental, în care sunt cercetate problemele teoretice ale utilizării folclorului în arta componistică, este monografia semnată de E. Mironenco, amintită mai sus – *Creația componistică din Republica Moldova la confluența secolelor XX–XXI*. Teze separate ce se conțin în această lucrare, autoarea le-a dezvoltat în două articole, publicate în *Almanahul muzical al Rusiei de sud* [7; 9].

Secțiunea **1.4.** conține **concluziile la capitolul 1**, ce se rezumă la următoarele:

1. În literatura muzicologică autohtonă există un volum amplu și variat de informații referitoare la arta instrumentală de cameră din Republica Moldova. Acestea sunt monografiile și articolele despre compozitorii, ale căror opusuri au devenit fenomene remarcabile în muzica pentru pian și cea instrumentală de cameră națională; lucrări semnate de artiștii care au interpretat creații semnate de autori moldoveni; note metodice ale profesorilor cu privire la utilizarea acestora în procesul de învățământ, în practica de concert și de concurs. Problematika tuturor acestor creații a fost determinată de aspecte legate de specificul limbajului muzical, stilului și genului, caracteristicilor compoziționale și dramaturgice, ale tratării interpretative.

2. Lucrările despre muzica instrumentală autohtonă de cameră dezvăluie probleme de formare a tradițiilor naționale în domeniul interpretării în ansamblu, ale evoluției limbajului muzical, principiilor de devenire a formei și a sistemului de genuri specific creației componistice, precum și de dezvoltarea principiilor metodologice ale pedagogiei ansamblului. Întregul arsenal al cercetărilor muzicologice dedicate sferei ansamblului cameral, reprezintă cercetări despre personalitățile compozitorilor care au dezvoltat genurile muzicii de cameră, relevă și fundamentează prioritățile lor individuale în alegerea anumitor componente interpretative, a conceptelor ideatic-figurative și a mijloacelor de expresie muzicală. Astfel, în muzicologie se conturează o panoramă amplă și plurivalentă a artei cameral-instrumentale din Republica Moldova, cercetată ca domeniu de experimentare artistică și căutări de perspectivă a unor noi imagini și mijloace.

3. În lucrările despre arta pianului din Republica Moldova este elaborat un sistem coerent de cunoștințe, în care creația componistică pentru pian este apreciată ca una dintre cele mai importante componente ce formează sistemul. Cercetătorii demonstrează evoluția genurilor de sonată, miniatură și ciclul de miniaturi, identifică personalitățile compozitorilor care au contribuit cel mai mult la dezvoltarea repertoriului pentru pian și înregistrează realizări în domeniul limbajului și formei muzicale. Astfel, materialele publicate dedicate muzicii pentru pian din Republica Moldova oferă o bază argumentată pentru înțelegerea locului și rolului compozițiilor S. Pîslari în cadrul acesteia.

4. O componentă importantă a bazei metodologice pentru această teză o reprezintă cercetările legate de interesul constant al autorilor autohtoni pentru sursele provenite din folclor. În cadrul acestora sunt dezvăluite trăsăturile de gen, specificul limbajului și formei muzicale în muzica tradițională moldovenească, sunt evidențiate diverse forme ale reflectării folclorului în creațiile autorilor moldoveni.

5. În ceea ce privește creațiile compozitoarei Snejana Pîslari, există un număr destul de mic de publicații dedicate acestora. Teza de față are drept scop completarea cunoștințelor științifice

legate de creațiile pentru pian și instrumentale de cameră ale compozitoarei și a golurilor existente, în acest sens, în muzicologia autohtonă.

Materialul inclus în **cel de-al doilea capitol** îl constituie piesele pentru pian și ciclurile de miniaturi de S. Pîslari. În **2.1.** este caracterizată **creația pentru pian a compozitorilor din Republica Moldova la confluența secolelor XX–XXI**. Locul semnificativ pe care îl ocupă muzica de pian în creația compozitorilor din Republica Moldova de la confluența secolelor XX–XXI este ușor de explicat. Acesta este determinat de: a) scrierea de lucrări pentru pian sau cu participarea acestuia, în cadrul procesului universitar de instruire a compozitorilor; b) contactele de creație durabile, între autorii muzicii și interpreți; c) rolul important al pianului în procesul de generare și modificare a ideilor compozitorului; d) necesitatea creării unui repertoriu pedagogic național pentru pian; e) organizarea de concursuri pentru tineri interpreți și festivaluri de muzică contemporană.

Realizările componistice în domeniul muzicii de pian la hotarul secolelor XX–XXI în Republica Moldova se caracterizează printr-o mare diversitate. Creații pentru pian au fost scrise de muzicieni ce și-au format propria individualitate, mai devreme de perioada delimitată: S. Buzilă, O. Negruța, P. Rivilis, V. Rotaru, Z. Tcaci, Gh. Ciobanu. Dintre noile personalități de creație, în sfera pianului au apărut A. Bojonca, V. Burlea, O. Palîmski și S. Pîslari. Toți compozitorii menționați la acea vreme compuneau în principal lucrări de forme mici și, uneori, apăreau și cu opusuri ciclice ample. În general, lucrările scrise pentru pian în Republica Moldova, din 1990 până în 2010, pot fi caracterizate ca pe o realizare a căutărilor individuale ale compozitorilor în domeniul miniaturilor, al ciclurilor de miniaturi și a compozițiilor mari pentru unul și două pian. Lucrările S. Pîslari au devenit parte integrantă a panoramei prezentate.

În **2.2.** sunt cercetate **trăsăturile romantice ale limbajului și formei muzicale în lucrările S. Pîslari pentru pian apărute la sfârșitul secolului XX**. Miniaturile pentru pian de S. Pîslari scrise între anii 1992–1998 sunt legate de perioada studiilor sale la conservator. Acestea reflectă căutarea tinerei compozitoare în domeniul limbajului muzical și al formei, arată dorința de a-și găsi propriul stil, indică spre anumite influențe ale profesorului ei – P. Rivilis, manifestate prin atenția asupra armonizării și organicității compoziției generale, asupra preciziei unor detalii. În anii de studii la conservator, S. Pîslari a scris pentru pian piese precum *Variațiuni pe tema coralului de J. S. Bach*, compoziția *Les Cantilènes*, piesa *Sostenuto* și *Trei portrete muzicale: Chopin, Scriabin, Rahmaninov*.

Variațiuni pe tema coralului „Nicht so traurig, nicht so sehr” de J. S. Bach (1992) este prima lucrare scrisă în timpul studiilor la conservator de S. Pîslari. Pentru transformările variaționale, compozitoarea a ales un coral cu caracter religios-filozofic. Sarcina tehnologică a compoziției a fost de a crea variațiuni severe în baza sursei alese, folosind doar sunetele coralului

dat. Argumentul pentru scrierea acestor variațiuni a constat în lucrul asupra detaliilor componentelor texturii. Pe plan arhitectonic, lucrarea este o temă cu nouă variațiuni facturale, care sunt unite prin tonalitatea comună *c-moll*, aceeași formă pentru toate variațiunile, planul armonic și profilurile melodice, alternanța contrastantă a secțiunilor mai lente și mai rapide și, în general, prin mișcarea de la simplu la complex.

Creația *Trei portrete muzicale: Chopin, Scriabin, Rahmaninov* (1992, redacția a doua – 2012), ca gen, întrunește elemente ale unui ciclu de miniaturi și ale suitei romantice cu program. Unitatea întregului se datorează alegerii compozitorilor portretizați: cei trei muzicieni selectați sunt compozitori slavi ce aparțin curentului romantismului, care au îmbinat talentul de compozitor și pianist, stăpânind în mod excepțional factura pianistică și având o pregnantă scriitură individuală. Alternanța pieselor este supusă principiului contrastului, care se manifestă pe planul tempoului, metro-ritmului, modal-tonal și în alte aspecte ale discursului muzical.

Lucrarea *Les Cantilènes* (1993, ediția a doua – 2012) a fost inspirată din poemul cu același titlu de J. Moreas, al cărui rafinement și finețe nostalgică le-a întruchipat compozitoarea în muzica sa. *Les Cantilènes* prezintă o structură de tip variațional romantic liber, cu trăsături concentrice: sunt trei variațiuni încadrate în expunerile tematice. În ceea ce privește stilul, compoziția este asociată cu muzica unor preludii din opusul nr. 11 de A. Scriabin. Întruchipând o lume artistică apropiată de ea pe plan spiritual, cea a simbolismului poetic francez, S. Pîslari folosește în mod inventiv mijloacele muzicale ale romantismului târziu.

Piesa *Sostenuto* (1998) care completează o serie de compoziții studentești de S. Pîslari, este, de fapt, o transcripție a romanței pentru voce și pian cu același titlu, scrisă pe versurile lui A. Ogușevici. Melodia expresivă, armonia simplă de tip clasic-romantic, textura omofon-armonică, tonalitatea *g-moll*, adecvată pe plan pozițional – toate acestea indică spre faptul că piesa *Sostenuto* este accesibilă pentru interpretare și percepție, fiind democratică prin limbajul său muzical.

Creațiile *Variațiuni pe tema coralului de J. S. Bach*, *Les Cantilènes* și *Sostenuto*, precum și ciclul *Trei portrete muzicale* ale S. Pîslari demonstrează prioritățile perioadei de tinerețe ale autoarei, indicând spre interesul pentru sfera muzicii de pian din epoca romantismului și demonstrând faptul că autoarea posedă abilități de scriere conform specificului genului, de suită cu program.

În **2.3.** este dezvăluit **specificul folcloric în lucrările pentru pian ale S. Pîslari de la începutul secolului XXI.** Spre deosebire de piesele timpurii pentru pian, orientate spre stilul romantismului târziu, compozițiile S. Pîslari de la începutul secolului XXI se bazează în întregime pe materiale folclorice. Acestea sunt concise ca formă și factură și au fost create pentru repertoriul pedagogic al școlilor de muzică. Citând mostre de folclor, în calitate de material tematic,

compozitoarea le tratează în conformitate cu normele mijloacelor contemporane ale limbajului muzical, care, după cum se știe, este tipic neofolclorismului.

Prima lucrare a S. Pîslari, construită pe un citat literal din folclor, a fost ciclul de miniaturi *Trei cântece populare moldovenești* (2000). Prima piesă, *Jalea miresei*, se caracterizează printr-un caracter liric-epic liniștit, limbaj muzical simplu și structură clară, forma fiind una variațională. Pentru cea de-a doua piesă – *Bătuta* – autoarea a utilizat o melodie populară descifrată de ea în 1993. Cea de-a treia piesă, *Sub umbra unui stejar*, are o arhitectonică originală în care sunt îmbinate o structură variațională ce se dezvoltă în patru etape, pe *basso ostinato*. Figura melodicoritmă repetată invariabil în vocea inferioară indică spre utilizarea tehnicii repetitive.

Pe parcursul anilor 2014-2015, S. Pîslari compune mai multe piese pentru pian, bazate pe un material tematic și principii de dezvoltare similare, destinate elevilor de la școlile de muzică și de artă. Un rol important în crearea acestor miniaturi l-a avut pianista G. Borogan, care activează în Taraclia și care, începând cu anul 2013 a publicat o serie de antologii ale repertoriului pedagogic pentru școlile de muzică, având un titlu comun: *Pianul viu. Muzica este în mâinile tale*. În rezultatul colaborării cu G. Borogan, S. Pîslari a creat și publicat miniaturile *Găgăuzeasca (Cadângea)*, *M-am pornit la Chișinău* și *Bătuta de la Iași*. Acestea li se alătură piesa la patru mâini *Pravo horo*.

În miniaturile pentru pian din repertoriul pedagogic semnate de S. Pîslari prezentate în acest compartiment, autoarea folosește citarea melodiilor populare autentice, care aparțin diferitelor specii de cântec și de dans, din folclorul moldovenesc. Folosindu-le ca material tematic în cadrul acestor piese, ea aplică metoda de dezvoltare variațional-variantică, încadrate în structuri multi-secționale simple, apropiate de cele caracteristice folclorului. Schimbarea texturii monodice caracteristică folclorului vocal, în țesătură multivocală, în compozițiile pianistice moderne, se bazează pe utilizarea facturii omofon-armonice. În cadrul acesteia, se delimitează melodia în mâna dreaptă și acompaniamentul, în stânga. Melodia este adesea amplificată prin dublarea consonanțelor perfecte sau imperfecte sau a acordurilor, astfel încât, în traseul vocilor predomină mișcarea paralelă a trisonurilor, acordurilor de septimă și a răsturnărilor acestora. Adesea, compozitoarea dezvoltă melodia prin intermediul unei figurații armonice sau melodice. Verticala armonică este predominant consonantă, iar în condițiile prevalării diatonicii, observăm utilizarea mijloacelor paralelismului major-minor. Cercul de tonalități utilizate este limitat la trei semne la cheie, ceea ce se explică prin faptul că piesele sunt destinate începătorilor.

Secțiunea **2.4.** prezintă **concluziile la capitoul 2**, care fixează cele mai importante idei despre creațiile pentru pian ale S. Pîslari, ceea ce permite conturarea unor aprecieri asupra locului pe care-o ocupă acestea în muzica pentru pian din Republica Moldova, despre cercul de imagini

figurative și mijloacele de expresie muzicală, modalitățile de lucru a compozitoarei cu materialul, despre parametri de gen și stil și evoluția scriiturii pianistice a compozitoarei.

1. Lucrările S. Pîslari scrise între anii 1991–2010 se încadrează în mod obiectiv în vastul domeniu al artei pianistice naționale de la confluența secolelor XX–XXI. În această perioadă, pe lângă S. Pîslari, pentru pian au scris și compozitori precum A. Bojonca, S. Buzilă, V. Burlea, B. Dubosarschi, G. Cuzmin, O. Negruța, O. Palîmski, P. Rivilis, V. Rotaru, Z. Tcaci, E. Fiștic, Gh. Ciobanu, L. Știrbu ș.a. Opusurile pe care le-au scris aceștia aparțin genurilor de miniatură, ciclul de piese, suită, sonată. Predomină miniaturile și ciclurile de piese iar suitele și sonatele sunt reprezentate într-o măsură mai mică. Lucrările în cauză au avut „destine artistice” diferite: unele există doar nominal în listele de lucrări, altele sunt incluse în repertoriul didactic și concertistic al pianiștilor autohtoni și străini. Uneori, creațiile pentru pian au fost create în urma unor „comenzi” sociale – fiind racordate la programele universitare de formare a compozitorilor, pentru utilizare în concursuri de interpretare sau în procesul didactic al instituțiilor de învățământ muzical, pentru publicare în colecții de repertoriu pedagogic. În unele cazuri, piesele pentru pian au apărut la inițiativa artistică a autorului.

2. Dacă vom include muzica pentru pian a S. Pîslari în panorama prezentată, vom observa că aceasta aparține genului de miniatură – practic toate creațiile de acest gen ale autoarei pot fi definite prin acest concept, care corespunde ideii despre lucrări muzicale de formă mică. Chiar și variațiunile, care sunt de obicei atribuite formelor ample, în creația S. Pîslari sunt modeste după volumul structurilor. Această predispoziție către miniaturism poate fi justificată prin doi factori: în lucrările compozitoarei de la sfârșitul secolului XX se observă apropierea de estetica romantismului, marcată de dorința de a surprinde unicitatea momentului; în opusurile ulterioare, autoarea limitează dimensiunile pieselor, în concordanță cu cerințele repertoriului didactic. În ambele cazuri, S. Pîslari s-a axat pe prototipuri artistice specifice – preludii, studii și alte genuri de miniaturi pentru pian de B. Bartók, S. Rahmaninov, A. Scriabin, F. Chopin și ale altor compozitori.

3. Având în vedere predominanța genului de miniatură în muzica pentru pian a S. Pîslari, asimilarea unui spațiu muzical mai amplu este realizată prin ciclizarea miniaturii. Crearea ciclurilor urmează calea însumării simple – o creștere cantitativă a pieselor: *Trei portrete muzicale*, *Trei cântece populare moldovenești*. În calitate de principiu unificator în acest caz apare genul comun al părților ciclului, ce asigură coeziunea întregului, în condițiile originalității individuale a fiecărei părți componente.

4. O caracteristică specifică a muzicii pentru pian a S. Pîslari poate fi observată și în sfera conceptelor figurative a acesteia. În lucrările timpurii ale compozitoarei, este evidentă predominarea liricii subiective, exprimată prin transmiterea sentimentelor de tânguire, tristețe și

contemplare elegiacă. Cercul de imagini specifice creațiilor de la începutul secolului XXI s-a completat cu teme lirice și epice asociate cu tradițiile, obiceiurile și ritualurile folclorului unor popoare diferite. S. Pîslari se inspiră din stihia dansului popular, care comportă o uriașă încărcătură pozitivă a manifestărilor festive, a sărbătorilor populare (*Bătuta, Găgăuzeasca, Pravo horo*), a glumei ingenuie și a cântecului vesel (*M-am pornit la Chișinău, Sub umbra unui stejar*). Comprehensiunea conținutului ideatic și figurativ al creațiilor pentru pian ale S. Pîslari este întotdeauna facilitată de prezența asociațiilor de gen (*Bătuta, Găgăuzeasca, Pravo horo*), titlurilor de program (*Trei portrete muzicale: Chopin, Scriabin, Rachmaninov*).

5. În sfera limbajului muzical, miniaturi timpurii pentru pian ale S. Pîslari demonstrează angajamentul față de tradițiile clasicist-romantice. La baza proceselor dramaturgice se află transformările tematice și tonale. Având în vedere modalitățile lirice de desfășurare a conținutului în cadrul formelor mici, accentul principal cade pe sintaxa muzicală – conturul intonațional și ritmic reliefat al motivelor și frazelor, expresivitatea verticalei acordice, justificarea culminațiilor. În contextul apelării la lexicul folcloric în lucrările ulterioare pentru pian, o semnificație deosebită îl are principiul corelării variatice a temelor în cadrul unei singure creații și cel al metodei variaționale de transformare a materialului tematic. Repetarea variată și identică a impulsurilor tematice inițiale în miniaturile de orientare folclorică generează nu doar asociații cu arta populară, ci se dovedește a fi în concordanță cu metode componistice moderne precum minimalismul și repetitivitatea.

6. Lucrările pentru pian realizate în perioada anilor 1991–2015 de S. Pîslari, analizate în teza de față, constituie un material pentru observații asupra evoluției stilului compozitoarei, care poate fi definit ca o mișcare dinspre romantism spre neofolclorism. Compozițiile timpurii ale S. Pîslari gravitează către expresivitatea emoțională, către dezvoltarea lumii spirituale a omului, strâns legată de viața de zi cu zi, natura și folclorul pământului natal. Predominanța accentului personal al exprimării, modul confidențial de realizare a conținutului le apropie de stilul romantic al lui R. Schumann, F. Chopin, A. Scriabin și S. Rahmaninov. În creațiile ulterioare, compozitoarea apelează la dezvoltarea obiectivată a conținutului, prin utilizarea unei game largi de genuri ale creației populare, citând exemple folclorice ale cântecelor moldovenești.

În **cel de-al treilea** capitol sunt prezentate **opusurile instrumentale de cameră ale S. Pîslari**. În secțiunea **3.1.** este caracterizată **muzica solistică și de ansamblu, ce include instrumentele de suflat din lemn (componențe reduse), în contextul creației compozitorilor din Republica Moldova dintre anii 1990–2010**. Panorama compozițiilor instrumentale de cameră ce includ aerofonele din lemn, create în Republica Moldova la sfârșitul secolelor XX–XXI cuprinde opusuri pentru diverse componențe: atât mici, cât și mai semnificative, apropiindu-se de dimensiunile unei orchestre. Materialul studiat în teza de față este limitat doar la domeniile, în

dezvoltarea cărora a fost implicată S. Pîslari. Acestea sunt lucrări pentru instrumente solo și pentru ansambluri nu prea mari (până la patru participanți).

În perioada analizată, domeniul lucrărilor solo pentru instrumente de suflat din lemn nu este foarte extins. Importanța sa constă în faptul că, profitând de posibilitățile expresive ale sunetelor „pure” ale aerofonelor și folosind tehnicile moderne de execuție, autorii autohtoni completează repertoriul interpreților cu opusuri originale. La formarea acestui domeniu au contribuit compozitori precum A. Bojonca, O. Negruța, S. Pîslari, Z. Tcaci și Gh. Ciobanu. Cele mai semnificative realizări sunt legate de creația Z. Tcaci și a lui Gh. Ciobanu. Compoziția S. Pîslari *Marsyas flute* se încadrează pe deplin în această tendință.

Compozițiile de cameră pentru două sau mai multe instrumente ale autorilor moldoveni diferă în funcție de caracteristicile timbrale ale ansamblurilor în sine, care pot fi sistematizate conform gradului de uniformitate sau contrast timbral și delimitate în: a) eterogene sau mixte, ce includ instrumente din diferite grupuri, b) omogene pe plan timbral, constând din instrumente de același tip, similare în ce privește modul de emiterie a sunetului și a execuției sonore și c) monotimbrale, formate în urma „contopirii” sunetului instrumentelor ce denotă timbre similare (după clasificarea lui D. Koşmerl). După numărul de interpreți, sunt duete, trio, cvartete ș.a.m.d.

Duetul monotimbral din muzica națională, în perioada cercetată, este reprezentat doar de două lucrări pentru clarinet ale lui O. Negruța și piesa *Sainte* pentru două flaute de S. Pîslari. Compozitorii din Republica Moldova au început să prefere duetele eterogene (mixte), în care lider incontestabil devine unificarea unui instrument de suflat cu pianul. Lucrările de acest tip, create în perioada dată, pot fi caracterizate ca două specii genuistice – de concert (de fapt, solistice) cu acompaniament de pian, în care partida instrumentului aerofon este principală, rolul pianului fiind redus la acompaniament și opusuri instrumentale de cameră, cu parteneri de valoare egală.

Primul grup cuprinde o serie de miniaturi de O. Negruța, piese de V. Simonov, V. Ciolac și E. Fiștic. Tot aici, putem include și *Elegia* pentru saxofon sopran (clarinet) și pian de S. Pîslari, *Patru piese* pentru flaut și pian și *Lângă malul Dunării* pentru flaut și pian de aceeași autoare. Principalele procese tematice-intonationale, în creațiile menționate mai sus, au loc în partida instrumentului aerofon iar partida pianului are rol de acompaniament.

Duetele de tip cameral sunt compuse preponderent în două genuri – sonate și miniaturi. Printre primele, putem evidenția sonatele lui O. Negruța (pentru clarinet și pian), V. Rotaru (pentru fagot și pian), Z. Tcaci (pentru oboi și pian). Cantitatea de duete-miniaturi pentru instrumente de suflat din lemn și pian cu partide echivalente în cadrul ansamblului este mult mai mare – acestea sunt lucrări de V. Burlea, I. Gogu și O. Palîmski. În aceeași categorie putem include și piesele S. Pîslari *Incantation* și *Vânătoarească*. Aceste lucrări se disting printr-o textură dezvoltată și necesită de la interpreți posedarea unei înalte măiestrii de interpretare în ansamblu. Din cele expuse

mai sus, este evident că opusurile de duet ale S. Pîslari reprezintă atât varietatea de concert, cât și cea de cameră a duetelor mixte; printre creațiile sale există și o piesă pentru duet monotimbral.

S. Pîslari nu a abordat componența de trio cu instrumente aerofone, domeniu la care atribuim compozițiile lui V. Beleaev, I. Gogu, D. Kițenco, G. Cuzmin, O. Negruța, O. Palîmski, V. Rotaru, M. Stîrcea și I. Iachimciuc. Pentru patru instrumente, au scris V. Beleaev, A. Bojonca, I. Gogu, D. Kițenco, S. Pîslari, V. Rotaru, Gh. Ciobanu. În acest tip de ansambluri există doar compoziții mixte și omogene pe plan timbral. Este interesant faptul că absolut toate cvartetele instrumentale au titluri programatice iar cea mai mare cantitate a acestora, în această perioadă, aparține S. Pîslari: avem în vedere compozițiile *Cine merge tot pe drum*, *Vânătoarească*, *Serbările Moldovei*, *Pe-un picior de plai*, *Călușarii*.

În secțiunea **3.2.** sunt dezvăluite **particularitățile limbajului și formei muzicale în lucrările S. Pîslari cu flaut.** Apariția piesei *Marsyas flute* în 2003 a fost motivată de interesul S. Pîslari pentru miturile Greciei antice, în special pentru legenda satirului frigian Marsyas, care a fost pedepsit pentru curajul de a concura cu Apollo. Lucrarea dezvăluie un caracter dialogic care se manifestă în comparația contrastantă dintre două tipuri de dezvoltare melodică: primul se caracterizează prin prezența salturilor la intervale largi, cel de-al doilea este asociat cu intonații line, în secunde. În piesa pentru două flaute *Sainte*, scrise în 2004 este exprimată în mod poetic imaginea unei fecioare care se roagă, luminată de aripa unui înger strălucitor care se perindă pe lângă ea. Compoziția, având un caracter senin, îmbină trăsături ale gândirii modale și tonale. În general, muzica este apropiată de tradițiile stilului sever al muzicii polifonice din secolele XV–XVI, în primul rând, al școlii olandeze.

Sarcina „tehnologică” a miniaturii *Cine merge tot pe drum* pentru flaut, vioară, violoncel și vibrafon (2008) a fost apreciată de S. Pîslari ca realizare a unei sinteze dintre materialul folcloric cu principiile de constituire ale unei compoziții minimaliste. Compozitorul s-a concentrat pe expresivitatea sunetului propriu-zis, din acest fapt rezultând utilizarea unor îmbinări originale de timbre bogat nuanțate. Materialul de tip folcloric este corelat în mod organic cu tehnica repetitivă, folosită adesea în muzica contemporană.

Ciclul *Patru piese* pentru helder tenor / flaut și pian (2009–2010) cuprinde miniaturile *Sârba haiducilor*, *Șaier evreiesc*, *Florica de pe șes* și *La Nistru, la mărghioară*, bazate pe teme moldovenești și evreiești care apar în calitate de standarde de jazz. Printre mijloacele de expresie utilizate în aceste piese putem evidenția elemente de jazz și tehnici contemporane specifice muzicii academice. În *Sârba haiducilor*, imaginea unui dans bărbătesc moldovenesc plin de culoare este creată printr-o sinteză originală dintre folclor și blues. Procesele intonaționale atestă aplicarea de către compozitor a principiului asimilării (V. Axionov) melodiei populare, care este prezentată prin „plasa” armonizării specifică bluesului, cu improvizații solistice. Principala idee

compozițională a miniaturii este repetarea constantă a formulei de bas (*riff*) și varierea melodică, fapt ce induce o senzație de mișcare continuă pe loc, ce corespunde principiului central al repetitivității.

Cea de-a doua miniatură, *Șaiier evreiesc*, este percepută ca un *intermezzo* liric. Piesa se bazează pe două teme: melodia populară omonimă din colecția lui D. Blajinu și cântecul lui A. Olșanețki în limba idiș *Mein Shtetele Belz (Orașul meu natal, Bălți)*. Pe plan arhitectonic, se dezvoltă ideea apărută în *Sârba haiducilor – rifful* în linia basului constituie fundalul înnoirii constante a vocilor de sus. Piesa *Floricica*, având un caracter delicat, este expusă în stil cameral de concert. Prima parte a acesteia se desfășoară în partida pianului și conține două teme în stil baroc, servind drept introducere, în timp ce, cea de-a doua, contrapusă primei, comportă încărcătura principală. Acestea sunt variațiuni de jazz pe tema cântecului popular cu același titlu. Ultima piesă a ciclului – *La Nistru, la mărgioară* – este un vals în stil de jazz: în acompaniament este inclusă o formulă ritmică sincopată, care conferă miniaturii un caracter capricios și rafinat. Dezvoltarea intonațional-melodică se bazează pe repetarea precisă și variată a motivelor și frazelor.

La baza piesei *Lângă malul Dunării* pentru flaut și pian se află balada populară cu titlul omonim, despre fata răpită, dusă în robie turcească. Transformând modelul folcloric în corespundere cu ideea de miniatură și dezvoltând materialul tematic prin metoda variațional-variantică, S. Pîslari construiește coda piesei pe intonațiile din introducere, ca și cum ar spune că „totul se întoarce la începuturi”.

Toate lucrările S. Pîslari cu flaut exprimă în mod polivalent potențialul acestui instrument: ca reprezentant al mitologiei antice, al culturii renaștentiste, al tradițiilor folclorului moldovenesc și evreiesc, al unor diverse curente de jazz, al practicii componistice contemporane. Mai mult, dacă în *Marsyas flute*, *Lângă malul Dunării* sau în *Sainte* timbrul flautului este considerat ca fiind singurul posibil pentru crearea unei imagini artistice adecvate, apoi tratarea componistică din *Patru Piese*, concepute inițial pentru helder-tenor, pornesc de la ideea că flautul ar fi o opțiune mai tradițională. În creația *Cine merge tot pe drum*, flautul își demonstrează potențialul sonor în cadrul ansamblului, alături de reprezentanți ai grupurilor de corzi și percuție.

Trăsăturile **compoziției, dramaturgiei și stilului în lucrările S. Pîslari cu saxofon** sunt identificate în secțiunea **3.3**. Lucrarea *Elegie* pentru saxofonul sopran (clarinet) și pian (1993, cea de-a doua redacție în 2005) denotă similarități cu stilistica *longue* și *chillout*, prin linia ușor memorabilă a melodiei specifică cântecului, limbajul armonic simplu, repetabilitatea și caracterul variantic ca moduri de constituire a formei. În piesă nu există contraste pregnante sau un punct culminant pronunțat, fapt determinat de conceptul ei artistic.

În construcția componistică și sintactică a lucrării *Incantation* pentru saxofon tenor (sau clarinet bas) și pian (2002), S. Pîslari a expus ideea unui dialog muzical, în care participanții sunt individualizați prin rolurile dramaturgice pe care le comportă și prin mijloacele de exprimare muzicală. Sursele intonaționale ale partidei saxofonului ce „domină” pot fi determinate și recunoscute după ritmul punctat ascuțit și prin structura în salturi a melodiei; în tematismul „ce se lasă condus” al personajului pianului predomină mișcarea ritmică și melodică uniformă. În pofida contrastului celor două componente ale facturii dialogale, creația este percepută ca fiind organică și unitară, fapt facilitat și de forma atonală a organizării sonore a materialului și de caracterul omogen al profilului metro-ritmic. În stilistica lucrării vom remarca sinteza muzicii de tradiție europeană academică cu elemente de improvizație ale jazzului modern.

Lucrarea *Vânătoarească* există în două versiuni instrumentale timbrale: pentru fagot / saxofon bariton și pian (2005) și pentru cvartetul de saxofoane (2011). Din punctul de vedere al proceselor tematice și a formei lor generale, acestea sunt, practic, identice. Inspirată din *Dansurile simfonice* de P. Rivilis, această compoziție întruchipează imaginea unei manifestări populare, cu dans și voie bună. În calitate de impuls pentru materialul tematic, S. Pîslari a selectat câteva variante de melodii folclorice din colecția lui D. Blajinu [17]. Procesul muzical se desfășoară dinspre motivele instrumentale expuse succesiv, „ca un ecou”, spre un *tutti* festiv, zgomotos, în timp ce unitatea formei, bazată pe citarea și transformarea mai multor surse folclorice, este determinată de înrudirea materialului muzical al acestora. Toate sunt legate de speciile de dans ale folclorului moldovenesc, bazate pe formule simple cu caracter de tricord și structuri arhitectonice variantice. Acest lucru a permis S. Pîslari să organizeze o construcție liberă, de denotă un caracter variațional-variantic, în care întreg materialul tematic este omogen.

Suita *Serbările Moldovei* pentru cvartet de saxofoane (2005) constă din trei miniaturi: *Începutul serbărilor*, *Lăzărelul* (Ziua Sfântului Lazăr) și *Ajunul Crăciunului*. Specificitatea genuistică folclorică generală a miniaturilor are aici o importanță principală: compozitoarea recurge cel mai adesea la citarea melodiilor populare împrumutate din surse publicate, destul de rar transformă modelele folclorice și doar rareori recurge la imitația lor. Totodată, în toate piesele suitei au fost folosite structuri și principii similare de modelare arhitectonică – în toate cazurile s-au utilizat forme bipartite complexe cu introducere iar ca modalitate principală de organizare structurală apar transformările variaționale și variantice ale materialului.

Piesa *Pe-un picior de plai* pentru cvartet de saxofoane (2006) a fost scrisă pentru festivalul internațional de muzică jazz *DoDj (Jazz în Donețk)*. Potrivit compozitoarei, denumirea opusului este inspirată din celebra baladă *Miorița* de V. Alecsandri; totuși, în lucrare nu se folosesc citate. Mai mult, doar caracterul liric al muzicii oferă un motiv ce poate sugera imaginile poetice ale baladei, în compoziția S. Pîslari. Putem presupune că, atunci când a creat o compoziție de jazz

pentru festivalul internațional de la Donețk, autoarea a intenționat să indice apartenența muzicienilor la cultura moldovenească, fără să asocieze în careva mod materialul intonațional cu suportul muzicii folclorice. Tema piesei este scrisă în genul de jazz-vals și reprezintă un standard de jazz din 24 de măsuri care servește drept bază pentru improvizația ulterioară. Iată de ce, interpretarea acestui opus, de fiecare dată, va avea un aspect individual, irepetabil și va depinde de talentul, experiența și măiestria unor anumiți muzicieni.

Compoziția *Călușarii* pentru cvartet de saxofoane (2011) poartă denumirea unei manifestări rituale populare răspândită în țările balcanice și asociată, conform tradiției, cu sărbătorirea Sfintei Treimi. În lucrarea S. Pîslari se succed secțiunile scrise de compozitoare cu „pătratele” improvizațiilor. Are o structură pluripartită, în care principiul structurării formei este bazat pe caracterul caleidoscopic al părților, organizate după principiul de rondo.

Poemul scriitorului englez S. Coleridge, în traducerea lui V. Rogov a servit drept suport inspirațional pentru scrierea piesei cu titlul omonim *Aeolian harp* pentru saxofon soprano și vibrafon (2016). Pentru a crea o imagine panteistică, S. Pîslari a apelat la componența sus-numită, argumentând alegerea sa prin originalitatea timbrală a acestora și potențialului imens al virtuozității interpretative. Intenția autoarei a fost de a arăta, a „face audibilă”, în contextul sonor al compoziției, fiecare nuanță a sonorității instrumentelor iar reverberațiile „post-sonore” prelungi ar fi creat pentru ascultător efectul unor spații sonore largi. Piesa urmărește ideea dialogului dintre saxofon și vibrafon. În general, fiind de natură atonală, compoziția este percepută ca un singur flux sonor unitar, în care tema, în sensul clasic al cuvântului, este absentă, iar rolul unităților semantice este revendicat de sintagme intonaționale separate.

Secțiunea **3.4.** conține **concluziile la capitolul 3**, care se rezumă la următoarele:

1. În sistemul genurilor muzicii instrumentale de cameră cu instrumente de suflat de lemn în Republica Moldova, între anii 1990–2010, muzica pentru instrumente solo și pentru ansambluri de componente mici (până la patru participanți) ocupă un loc semnificativ. Pe lângă S. Pîslari, pentru aceste mijloace interpretative au scris compozitori precum A. Bojonca, V. Burlea, I. Gogu, L. Gondiu, D. Kițenko, G. Cuzmin, O. Negruța, O. Palîmski, V. Rotaru, M. Stîrcea, Z. Tcaci, E. Fiștic, Gh. Ciobanu, V. Ciolac, I. Iachimciuc. Acești autori au abordat genul de miniatură, ciclul de piese, suită și sonată, folosind sonoritatea solistică a instrumentelor de suflat și toate tipurile de ansamblu: cu timbru eterogen (mixt), omogen și monotimbrale. Prioritare au devenit ansamblurile eterogene, ce oferă oportunitatea de a accentua calitățile individuale ale fiecărui participant.

2. S. Pîslari a folosit în compozițiile sale doar acele instrumente din grupul aerofonelor din lemn, cu ale căror interpreți a avut contacte artistice. Aceștia sunt flautiștii N. Berezina, A. Calaraș și A. Gusarova, promotorul helder-tenorului V. Lăcustă, printre saxofoniști s-a remarcat V. Ostrouhov, iar în cazul repertoriului pentru ansamblu cu saxofon, compozitoarea a colaborat cu

I. Koenig, D. Sergheev, K. Ciorba, V. Gumeniuk, A. Diatco. Este important că rolul acestor muzicieni a fost determinat nu doar de activitățile lor interpretative, ci și de participarea lor la corectarea textului muzical.

3. Lucrările instrumentale de cameră cu aerofone din lemn ale S. Pîslari compuse în perioada analizată, sunt destinate preponderent ansamblurilor (cu excepția piesei solo *Marsyas flute*). În același timp, componența majorității acestor creații, pe plan timbral, este unică în contextul componisticii din Republica Moldova, ceea ce vorbește despre interesul autoarei pentru căutarea unor îmbinări sonore inedite. Vorbim despre compoziții precum *Incantație* pentru saxofon tenor / clarinet bas și pian, *Sainte* pentru două flaute, *Cine merge tot pe drum* pentru flaut, vioară, violoncel și vibrafon, *Aeolian harp* pentru vibrafon și saxofon soprano.

4. Toate lucrările S. Pîslari ce includ în componența interpretativă flautul, se deosebesc printr-un concept figurativ și semantic original. Ideea artistică a piesei *Marsyas flute* se bazează pe un mit din Grecia Antică. Pentru această miniatură este caracteristică structura din douăsprezece tonuri și absența tinderilor tonal-funcționale. *Sainte* este inspirată din poemul cu același nume de S. Mallarmé, al cărui conținut spiritual explică sprijinul pe tradițiile stilului sever al muzicii polifonice din secolele XV–XVI și pe aluziile stilistice specifice Renașterii. *Patru piese* reflectă trăsăturile melodiilor moldovenești și evreiești. În acest ciclu, mostrele folclorice apar în calitate de standarde de jazz, care îmbină în mod organic, în dezvoltarea lor, tehnici moderne specifice muzicii academice. *Lângă malul Dunării* are la bază balada folclorică cu același titlu; imboldul pentru apariția piesei *Cine merge tot pe drum* l-a constituit lectura cărții lui V. Martînov *The End of the Time of Composers* și impresiile de călătorie prin satele moldovenești.

5. În majoritatea opusurilor instrumentale de cameră ale S. Pîslari ce includ saxofonul putem urmări o înclinație spre jazz – acestea sunt creațiile *Serbările Moldovei*, *Pe-un picior de plai*, *Călușarii*, *Incantația* și *Vânătoarească*. Lucrarea atonală *Aeolian harp* este scrisă în limbaj muzical academic modern, iar pe plan stilistic, piesa *Elegie* denotă tangențe cu maniera de estradă *lounge* și *chillout*. Mai multe compoziții cu participarea saxofoanelor au la bază material folcloric: datorită acestuia, în *Vânătoarească* observăm întruchiparea imaginilor unui viu spectacol de dans popular iar în suita *Serbările Moldovei* – un tablou plin de culoare a vieții satului moldovenesc. Influența folclorului și a tradițiilor de jazz se explică prin importanța esențială a varierii și variantelor ca modalități de dezvoltare a materialului tematic. Deosebit de pregnant aceste modalități se manifestă în *Incantation*, *Pe-un picior de plai*, *Călușarii*.

6. În lucrările *Incantation* și *Aeolian harp*, ideea de dialog este realizată în mod original. Primul opus este un exemplu convingător de dialog instrumental între partidele saxofonului tenor și a pianului, „recreând” ritualul incantației. Tipul de relație dintre cei doi participanți se schimbă, de la autonomia lor, la început, la o coordonare strânsă, la sfârșit. În piesa *Aeolian harp*, ideea

dialogului dintre saxofonul soprano și vibrafon nu este atât de clar exprimată: la început și în încheiere, se observă o armonizare între participanți, iar în partea de mijloc, fiecare își arată caracterul individual.

7. Creația instrumentală de cameră a S. Pîslari cu participarea aerofonelor din lemn, ca și muzica pentru pian, relevă o trăsătură importantă a gândirii compozitoarei – predilecția pentru genul miniatural și lărgirea discursurilor componistice prin intermediul îmbinării cantitative a pieselor în forme ciclice (*Patru piese, Serbările Moldovei*). Unitatea ciclului este asigurată și de planul figurativ comun al muzicii, mijloacele limbajului muzical și tehnicile componistice.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Problema științifică soluționată în teza de față, legată de elaborarea unei viziuni adecvate asupra unei părți a domeniului muzicii de cameră a compozitorilor din Republica Moldova, constituit din creațiile pentru ansamblu de cameră ale S. Pîslari, scrise la confluența secolelor XX–XXI, reprezintă un punct de plecare pentru comprehensiunea argumentată a acestei sfere a creației sale componistice, stabilirea valorilor artistice și a locului ce-l ocupă în cultura muzicală națională. Analiza lucrărilor pentru pian și instrumentale de cameră cu instrumente aerofone de lemn ale acestei autoare și studiul surselor muzicologice au determinat expunerea următoarelor concluzii:

1. Cercetările muzicologice din Republica Moldova a muzicii naționale pentru pian și ansamblu de cameră din cea de-a doua jumătate a secolului XX – începutul secolului XXI mărturisesc despre compozițiile artistice semnificative ale compozitorilor în acest domeniu al artei muzicale și despre rolul important al interpreților de înalt profesionalism care stimulează dezvoltarea activității componistice. În concordanță cu această direcție se află și problematica prezentului studiu, care include realizările artistice ale S. Pîslari în contextul procesului muzical și cultural modern.

2. Muzica pentru pian și cea instrumentală de cameră a S. Pîslari constituie compartimentul de bază al creațiilor acestei autoare originale. Compozitoarea apelează constant la acesta, începând din perioada timpurie a creației, când prioritățile sale artistice prindeau contur și se formau trăsăturile individuale ale stilului, și până în prezent. Prin urmare, cercetarea lucrărilor instrumentale pentru pian și de cameră ale S. Pîslari ne permite să înaintăm mai multe concluzii ce vizează trăsăturile caracteristice și evoluția gândirii artistice a autoarei.

3. Înțelegerea conținutului ideatic și figurativ al operelor instrumentale pentru pian și de cameră ale S. Pîslari este facilitată de unele asocieri de gen (*Bătuta, Găgăuzeasca, Pravo Horo, Elegie, Sârba haiducilor*), titlurile programatice (*Sainte, Harpa Eoliană, Flautul lui Marsyas*), conexiunile cu sursele literare sau folclorice (*Sostenuto, Trei cântece populare moldovenești, Doina Haiducului, Colinde, Vânătoarească, Serbările Moldovei*). Printre temele, ideile și imaginile

caracteristice dezvoltate în această sferă de cercetare a creației compozitoarei S. Pîslari se remarcă cele ce simbolizează Moldova – râurile Nistru și Dunărea, haiducii, ritualurile calendaristice și familiale.

4. Lucrările pentru pian și instrumentale de cameră cu aerofone din lemn semnate de S. Pîslari demonstrează o gamă largă a mijloacelor limbajului muzical. Baza proceselor dramaturgice o constituie atât transformările tonale, tematice și modale, precum și transformările unor elemente aflate la un nivel mai profund. Accentul principal este pus pe sintaxa muzicală – intonația și conturul intonațional și ritmic al motivelor și frazelor, al verticalei armonice, al justificării segmentelor culminante. În concordanță cu abordarea lexicului folcloric, o importanță deosebită îl capătă principiul corelării variantelor tematismului în cadrul unei singure creații și metodele variaționale de modificare a acestora, ceea ce creează asocieri cu creația populară și cu metoda componistică contemporană a repetitivității.

5. Una dintre paradigmele stilistice ale creației pentru pian și instrumentală de cameră a S. Pîslari o constituie predilecția pentru genul de miniatură, în care pot fi exprimate mici portrete muzicale, imagini caracteristice, schițe din viața cotidiană, desfășurate în forme simple și complexe, cicluri de variațiuni și cicluri variantice. Această calitate a gândirii compozitoarei poate fi definită ca un tip aparte al gândirii artistice, manifestată în capacitatea de a exprima succint și precis ideea muzicală, delimitând principalul de secundar și păstrând doar esența. Forma muzicală este dominată de logica diversității în unitate, care se exprimă în predominanța tipurilor de prezentare expozițională și reexpozițională a materialului. Prin urmare, în prim-plan se situează principiul diferitelor tipuri de repetiții: *ostinato*, variație și variabilitate, ce creează impresia de mișcare pe loc, de existență într-un continuum artistic închis. Poziția creativă minimalistă a S. Pîslari se exprimă prin elaborarea unor structuri muzicale care se caracterizează prin dezvoltare plenară, ca formă de legătură între părți.

6. Vocabularul intonațional și logica sintactică a creațiilor componistice ale S. Pîslari vorbește despre stăpânirea fluentă a mijloacelor diferitelor straturi ale artei muzicale – folclor, jazz, creația muzicală academică romantică și contemporană. Evoluția scriiturii componistice a S. Pîslari relevă parcursul pe calea formării individualității sale artistice, de la adeziunea la romantism, în operele sale timpurii, la stăpânirea mijloacelor specifice unor diferite modele de stil.

7. Pentru S. Pîslari, este caracteristică crearea mai multor versiuni timbrale diferite ale aceleiași idei artistice: există o serie de versiuni ale pieselor *Bătuta*, *Vânătoarea*, *Incantation* și ale altor opusuri. Impulsurile vocale inițiale asociate cuvântului (cântecele populare) devin suport pentru creații instrumentale; varierea timbrală apare cel mai adesea în conformitate cu solicitările unor interpreți concreți.

RECOMANDĂRI

1. Continuarea studiului analitic al creațiilor pentru pian și celor instrumentale de cameră de S. Pîslari, care nu au fost incluse în cadrul cronologic al acestei lucrări, limitat între anii 1990–2010.
2. Extinderea perspectivei de cercetare, prin includerea în orbita de studiu, a lucrărilor simfonice, vocale de cameră și corale.
3. Popularizarea creației S. Pîslari, prin includerea activă a lucrărilor acestei autoare în repertoriul didactic, de concert și de concurs al elevilor școlilor de muzică pentru copii, liceelor și colegiilor.
4. Compararea creației componistice a S. Pîslari cu lucrările altor autori din Republica Moldova și din alte țări.
5. Utilizarea materialelor de cercetare în cursurile didactice de istorie a muzicii naționale, forme muzicale, metodologia analizei creațiilor muzicale în instituțiile de învățământ muzical din Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

În limba rusă

1. Аксенов В. Связи музыкального фольклора и композиторского творчества: (теоретический аспект). În: Молдавский музыкальный фольклор и его претворение в композиторском творчестве. Кишинев: Штиинца, 1990, p. 136–158. ISBN 5-376-00739-1.
2. Гусарова А. Сочинения для флейты Снежаны Пысларь (теоретические и исполнительские аспекты). În: Художественное произведение в современной культуре: творчество – исполнительство – гуманитарное знание. Сборник материалов и научных статей IV международной заочной научно-практической конференции 1 июня 2016 года. Челябинск: ЮУрГИИ им. П. И. Чайковского, 2016, p. 47–58. ISBN 978-5-94934-058-5.
3. Коадэ Т. Камерно-вокальное творчество Снежаны Пысларь: общая характеристика, жанровые и стилевые особенности. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică. Chișinău: VALINEX SRL, 2016, № 1 (28), p. 45–50. ISSN 2345–1408.
4. Коадэ Т. *Старопровансальские баллады для скрипки и голоса* С. Пысларь: особенности формообразования. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică. Chișinău: FOXTROT SRL, 2017, № 1 (30), p. 129–135. ISSN 2345–1408.
5. Козлова Н., Циркунова С. Камерно-ансамблевая музыка в Республике Молдова: вопросы теории, истории и методики преподавания. Кишинев: Pontos, 2014. 256 p. ISMN 979-0-3480-0193-7, ISBN 978-9975-51-529-0.
6. Материалы научно-теоретической конференции *Композитор и фольклор*. Кишинев: Союз композиторов Молдовы, 1981. 126 p.
7. Мироненко Е. Асинхронность национальных стилевых направлений как показатель роста композиторской школы в Республике Молдова. În: Южно-Российский музыкальный альманах. Ростов-на-Дону: Ростовская государственная консерватория им. С. В. Рахманинова, 2021, № 2 (43), p. 28–34. ISSN 2076-4766.
8. Мироненко Е. Композиторское творчество в Республике Молдова на рубеже XX–XXI веков (инструментальные жанры, музыкальный театр). Кишинэу, 2014. 464 p. ISMN 979-0-3480-0189-0, ISBN 978-9975-110-03-7.
9. Мироненко Е. Понятие *национальное композиторское творчество* и его трансформация на рубеже XX–XXI веков. În: Южно-Российский музыкальный альманах. Ростов-на-Дону: Ростовская государственная консерватория им. С. В. Рахманинова, 2014, № 2 (15), p. 82–87. ISSN 2076-4766.
10. Молдавский музыкальный фольклор и его претворение в композиторском творчестве: сб. ст. Кишинев: Штиинца, 1990. 160 p. ISBN 5-376-00739-1.
11. Пысларь С. Роль фольклорной цитаты в контексте некоторых стилистических особенностей претворения молдавской народной музыки на примере собственных произведений 2000-х гг. În: Музыкальная наука и композиторское творчество в современном мире. Астрахань: ПКФ Триада, 2020, p. 328–331. ISBN 978-5-6040538-1-2.
12. Самбриш Е. Будьте свободны от системы: композитор Снежана Пысларь о творчестве, времени и виртуальности. În: Вестник Саратовской консерватории. Вопросы искусствознания. Саратов: Амирит, 2023, № 1 (19), p. 36–43. ISSN 2618-9461.

13. Самбриш Е. Тембровая драматургия и оркестровый стиль *Концертной музыки* С. Пысларь. În: Вестник Магнитогорской консерватории. Магнитогорск: Магнитогорский Дом печати, 2020, № 1 (35), p. 18–24. ISSN 2313-4453.
14. Самбриш Е. Темброво-фактурные особенности *Концертной музыки* для симфонического оркестра С. Пысларь. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică. Chișinău: VALINEX, 2020, № 2 (37), p. 40–49. ISSN 2345-1408, ISSN 2345-1831.

În limba română

15. Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie și modernitate. Chișinău: Grafema Libris, 2009. 952 p. ISBN: 978-9975-52-046-1.
16. Berezovicova T. Compozitoarea Snejana Pîslari: profil de creație. În: Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică. Chișinău: Grafema libris, 2015, Nr. 1 (24), p. 111–118. ISSN 2345-1408.
17. Blajinu D. Antologie de folclor muzical – 1107 melodii și cântece din Moldova istorică. Constanța: Ex Ponto, 2002. 929 p. ISBN 973-644-099-0.
18. Ciobanu-Suhomlin I. Repertoriul general al creației muzicale din Republica Moldova (ultimele două decenii ale secolului XX). Chișinău: Cartea Moldovei, 2006. 332 p. ISBN 978-9975-60-047-7.
19. Folclorul muzical din Moldova și creația componistică. Red. L. Raileanu. Chișinău: Știința, 1993. 90 p. ISBN 5-376-01668-4.

În limba engleză

20. Barrientos D. Music for clarinet written by leading Moldovan composers between 1991 and 2011: selected works by Oleg Negruța, Ghenadie Ciobanu, Igor Iachimciuc and Lydmila Kise. În: Arta, 2013. Arte audiovizuale. Chișinău, 2013. p. 5–9. ISBN: 978-973-1973-53-1, ISSN: 1857-1050.

LISTA PUBLICAȚILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

2. Articole în reviste științifice

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei):

1. Кабаков Д. Вариации на тему хорала И.С. Баха для фортепиано как образец раннего инструментального творчества С. Пысларь. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Chișinău: NOTOGRAF PRIM, 2019, № 2 (35), p. 45–48. ISSN 2345–1408. Categoria C.
2. Кабаков Д. Основная проблематика современных исследований о камерно-инструментальной музыке в России, Украине и Беларуси. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Chișinău: NOTOGRAF PRIM, 2022, № 2 (43), p. 67–73. ISSN 2345-1408. E-ISSN 2345-1831. Categoria B.
3. Кабаков Д. Особенности музыкального языка и композиции в сочинении Снежаны Пысларь для фортепиано *Три музыкальных портрета: Шопен, Скрябин, Рахманинов*. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Chișinău: NOTOGRAF PRIM, 2022, № 1 (42), p. 86–90. ISSN 2345-1408. E-ISSN 2345-1831. Categoria B.
4. Кабаков Д., Циркунова С. Особенности музыкального языка, композиции и драматургии в сочинении С. Пысларь *Les Cantilènes* для фортепиано. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Chișinău: Tipografia FOXTROT SRL, 2017, № 1 (30), p. 88–95. ISSN 2345–1408. Categoria C.
5. Кабаков Д., Циркунова С. Фортепианное творчество Снежаны Пысларь: общая характеристика, черты стиля. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Chișinău: Tipografia VALENEX, 2019, №. 1 (34), p. 30–35. ISSN 2345–1408. Categoria C.
6. Циркунова С., Кабаков Д. Инструментальный диалог в сочинении С. Пысларь *Incantation* для тенор-саксофона (или бас-кларнета) и фортепиано. În: *Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică*. Chișinău: Grafema Libris, 2017, № 2 (31), p. 34–40. ISSN 2345–1408. Categoria C.
7. Cabacov D. Compozitoarea Snejana Pîslari: treptele formării unei personalități creative. În: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă Akademos*. Chișinău: Tipografia Centrală Î.S., 2022, № 4 (67), p. 129–135. ISSN 1857-0461. E-SSN 2587-3687. Categoria B.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.2. în lucrările manifestărilor științifice incluse în alte baze de date acceptate de către ANACEC

1. Кабаков Д. Жанровая панорама творчества Снежаны Пысларь – современного композитора Республики Молдова. În: *Музыкальное искусство и наука в современном мире: теория, история, педагогика. Сборник статей по материалам VI Международной научной конференции 15–16 ноября 2018 года*. Астрахань: ПКФ Триада, 2018, p. 151–156.
2. Кабаков Д. Полиэтническая основа композиторского творчества Снежаны Пысларь. În: *Полилог и синтез искусств: история и современность, теория и практика. Материалы III Международной научной конференции*. Санкт-Петербургская

государственная консерватория имени Н.А. Римского-Корсакова, Голландский институт в Санкт-Петербурге. Санкт-Петербург: Изд-во РХГА, 2020, р. 101–103. ISBN 978-5-88812-997-5.

3. Кабаков Д. Претворение молдавского фольклора в цикле фортепианных миниатюр Снежаны Пысларь *Три молдавские народные песни*. În: Слово молодых ученых: актуальные вопросы искусствознания. Сборник статей по материалам XIX Всероссийской научно-практической конференции аспирантов и студентов (3–5 декабря 2019 года). Саратов: Саратовская государственная консерватория имени Л. В. Собинова, 2020, р. 82–90. ISBN 978-5-94841-422-5.
4. Кабаков Д. Снежана Пысларь – современный композитор Республики Молдова: характеристика творчества. În: Современные тенденции и инновации в области гуманитарных и социальных наук. Сборник материалов III Международной научно-практической конференции 26 февраля 2018 г. Йошкар-Ола, 2018, р. 349–358. ISBN 978-5-906949-79-0.
5. Кабаков Д. Фольклорная стилистика фортепианных миниатюр Снежаны Пысларь 2010-х годов În: Музыкознание: история и современность глазами молодых ученых. Сб. материалов IV Всерос. науч.-практ. конф. (16–17 окт. 2019 г.). Новосибирск: Новосиб. гос. консерватория им. М.И. Глинки, 2019, р. 49–56.
6. Кабаков Д. *Элегия* для сопрано-саксофона (или кларнета) и фортепиано С. Пысларь, как пример раннего камерно-инструментального творчества композитора. În: Музыка в пространстве медиакультуры. Сборник статей по материалам Шестой Международной научно-практической конференции 14 июня 2019 года. Краснодар: КГИК, 2019, р. 221–225. ISBN 978-5-94825-308-4.

3.3. în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova

1. Кабаков Д. Диссертационные исследования в области фортепианного искусства Республики Молдова второй половины XX века – начала XXI века. În: Valorificarea și conservarea prin digitizare a colecțiilor de muzică academică și tradițională din Republica Moldova. Chișinău: Valinex, 2023, р. 23–31. ISMN 979-0-3481-0094-4, ISBN 978-9975-68-486-6.
2. Кабаков Д. Современные научные публикации музыкантов Республики Молдова об отечественном фортепианном искусстве. În: Valorificarea și conservarea prin digitizare a colecțiilor de muzică academică și tradițională din Republica Moldova. Chișinău: Valinex, 2023, р. 32–36. ISMN 979-0-3481-0094-4, ISBN 978-9975-68-486-6.
3. Кабаков Д. *Cine merge tot pe drum* для флейты, скрипки, виолончели и вибратона Снежаны Пысларь: особенности композиции и музыкального языка. În: Cultura și arta: cercetare, valorificare, promovare. Materialele conferinței științifice naționale a doctoranzilor și conducătorilor de doctorat, 9 decembrie 2022. Chișinău: AMTAP, 2023, р. 132–139. ISMN 979-0-3481-0105-7. ISBN 978-9975-3597-7-1 (PDF).

ADNOTARE

Cabacov Dmirtii. Creația instrumentală de cameră a Snejanei Pîslari în cultura muzicală din Republica Moldova. Teză de doctor în arte, specialitatea 653.01 – Muzicologie, Chișinău, 2023.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 234 titluri, 8 anexe, 148 pagini ale textului de bază, 71 pagini cu anexe.

Cuvinte-cheie: instrumente aerofone din lemn, muzica instrumentală de cameră, compozitori din Republica Moldova, miniatură, tematism muzical, repertoriu didactic, Snejana Pîslari, stilistică, folclor, pian.

Domeniul de studiu: muzica instrumentală de cameră a compozitorilor din Republica Moldova.

Scopul și sarcinile lucrării. Scopul tezei: a investiga mijloacele de expresivitate muzicală, logica compozițional-dramaturgică și particularitățile stilistice și de gen ale opusurilor instrumentale de cameră semnate de S. Pîslari, în contextul componisticii din Republica Moldova la confluența secolelor XX–XXI. **Obiectivele:** a aprecia locul creației instrumentale de cameră, compusă de S. Pîslari în perioada anilor 1990–2010, în cultura muzicală din Republica Moldova; a caracteriza cercul de imagini artistice, mijloacele de expresivitate și principiile de constituire a formelor în muzica S. Pîslari pentru pian și diverse componente ale ansamblului cameral, cu participarea instrumentelor aerofone din lemn; a determina specificul genuistic și stilistic al opusurilor instrumentale de cameră studiate; a releva rolul surselor folclorice în apariția conceptelor artistice și a stilisticii creațiilor S. Pîslari; a scoate în evidență particularitățile tehnicii componistice a S. Pîslari în lucrările sale instrumentale de cameră.

Noutatea științifică a lucrării de față rezidă în prezentarea operelor instrumentale de cameră ale S. Pîslari, în contextul componisticii contemporane din Republica Moldova. Pentru prima dată au fost introduse în circuitul științific cercetările analitice unui șir de creații de S. Pîslari. **Originalitatea** este determinată de abordarea complexă, ce presupune o analiză detaliată a muzicii S. Pîslari, sub aspectul formării personalității artistice a compozitoarei.

Rezultatele obținute aduc o contribuție în soluționarea problemei științifice importante, ce rezidă în crearea unui tablou adecvat asupra unei părți a domeniului muzicii de cameră a compozitorilor din Republica Moldova, constituit din opusurile pentru ansamblu de cameră a S. Pîslari, scrise la confluența secolelor XX–XXI, fapt ce reprezintă un punct de plecare pentru comprehensiunea argumentată a acestei sfere a creației sale componistice, stabilirea valorilor artistice și a locului ce-l ocupă în cultura muzicală națională.

Importanța teoretică a tezei este determinată de elaborarea problematicii muzicii naționale contemporane, ce permite relevarea profilului componistic individual al S. Pîslari. Materialul tezei poate constitui un imbold pentru cercetările ulterioare dedicate atât creației compozitoarei, cât și celei semnate de alți compozitori.

Valoarea practică a cercetării se exprimă prin posibilitatea de a utiliza materialele date în cadrul cursurilor didactice de *Istoria muzicii naționale*, *Forme muzicale*, *Metodologia analizei muzicale*, în instituțiile de învățământ din Republica Moldova. Tezele expuse în lucrare pot prezenta interes pentru cercetători, pedagogi și interpreți.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute în cadrul investigației au fost aprobate în cadrul a 16 publicații științifice și comunicări la 19 conferințe naționale și internaționale.

АННОТАЦИЯ

Кабаков Дмитрий. Камерно-инструментальное творчество Снежаны Пысларь в музыкальной культуре Республики Молдова. Диссертация на соискание ученого звания доктора искусств по специальности 653.01 – Музыкаведение, Кишинев, 2023.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 234 наименования, 8 приложений; 148 страниц основного текста, 71 страница приложений.

Ключевые слова: деревянные духовые инструменты, камерно-инструментальная музыка, композиторы Республики Молдова, миниатюра, музыкальный тематизм, педагогический репертуар, Пысларь Снежана, стилистика, фольклор, фортепиано.

Область исследования: камерно-инструментальная музыка композиторов Республики Молдова.

Цель и задачи работы. Цель: исследовать средства музыкальной выразительности, композиционно-драматургическую логику и жанрово-стилистические особенности камерно-инструментальных сочинений С. Пысларь в контексте композиторского творчества Республики Молдова рубежа XX–XXI вв. **Задачи:** определить место камерно-инструментального творчества С. Пысларь периода 1990–2010-х гг. в отечественной музыкальной культуре; охарактеризовать образный строй, средства выразительности и принципы формообразования в музыке С. Пысларь для фортепиано и камерных составов с участием деревянных духовых инструментов; детерминировать жанровую и стилевую специфику указанных камерно-инструментальных опусов; выявить роль фольклорных источников в возникновении идейно-художественных замыслов и стилистике сочинений С. Пысларь; раскрыть особенности композиторской техники С. Пысларь в камерно-инструментальных произведениях.

Научная новизна настоящей работы состоит в рассмотрении камерно-инструментальных сочинений С. Пысларь в контексте современного композиторского творчества Республики Молдова. Впервые введены в научный обиход аналитические представления ряда произведений С. Пысларь. **Оригинальность** определяется комплексным подходом, предполагающим детальный анализ музыки С. Пысларь в аспекте формирования творческой личности композитора.

Полученные результаты вносят вклад в решение важной научной проблемы, состоящей в создании адекватного представления о той части композиторского достояния Республики Молдова, которую образуют камерно-инструментальные сочинения С. Пысларь рубежа XX–XXI вв., что является основанием для аргументированного осмысления данной сферы творчества композитора, ее художественной ценности и места в отечественной музыкальной культуре.

Теоретическая значимость диссертации определяется разработкой проблематики современной отечественной музыки, позволяющей выявить индивидуальный композиторский профиль С. Пысларь. Диссертация может служить стимулом для дальнейших исследований творчества этого и других композиторов.

Практическая значимость работы выражается в возможности использования ее материалов в курсах *История национальной музыки, Музыкальные формы, Методология музыкального анализа* в учебных заведениях Республики Молдова. Положения диссертации могут представлять интерес для исследователей, педагогов и исполнителей.

Внедрение научных результатов. Результаты работы были апробированы в 16 научных публикациях и в 19 выступлениях на республиканских и международных научных конференциях.

ANNOTATION

Cabacov Dmitrii. Chamber-instrumental work of Snejana Pîslari in the musical culture of the Republic of Moldova. Dissertation for the Doctor of Arts degree in the speciality 653.01 – Musicology, Kishinev, 2023.

Structure of the dissertation: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 234 titles, 8 annexes; 148 pages of the main text, 71 pages of annexes.

Keywords: woodwind instruments, chamber-instrumental music, composers of the Republic of Moldova, miniature, musical thematicism, pedagogical repertoire, Pîslari Snejana, stylistics, folklore, piano.

Area of research: chamber-instrumental music of composers from the Republic of Moldova.

Purpose and Objectives of the Work. Purpose: to investigate the means of musical expressivity, compositional and dramaturgical logic and genre and stylistic features of chamber-instrumental works by S. Pîslari in the context of the composer's work of the Republic of Moldova at the turn of 20th–21st centuries. **Objectives:** to determine the place of chamber-instrumental works of S. Pîslari in the period of 1990–2010s in the national musical culture; to characterise the imagery, means of expression and form principles in S. Pîslari's music for piano and chamber ensembles with woodwind instruments; to determine the genre and style, distinctive features of the discussed opuses; to reveal the role of folklore sources in the development of ideological and artistic ideas and stylistics of S. Pîslari's works; to disclose the peculiarities of S. Pîslari's compositional technique in chamber-instrumental works.

The scientific novelty of the present work consists in presenting S. Pîslari's chamber-instrumental works in the context of contemporary compositional creativity of the Republic of Moldova. For the first time, the analytical research of a number of S. Pîslari's works have been introduced to the scientific community. **Originality** is determined by a comprehensive approach, which implies a detailed analysis of S. Pîslari's music in terms of the formation of the composer's creative personality.

The obtained results contribute to the solution of an important scientific problem, which consists in creating an adequate representation of that part of the composer's patrimony of the Republic of Moldova, which is formed by S. Pîslari's chamber-instrumental compositions of the turn of the 20th–21st centuries, which is the basis for a reasoned comprehension of this sphere of the composer's work, its artistic value and place in the national musical culture.

The theoretical significance of the thesis is determined by the development of the problems of contemporary native music, which allows us to identify S. Pîslari's individual composer profile. The thesis may serve as a stimulus for further research into the work of this and other composers.

The practical significance of the work is determined by the possibility of using its materials in the courses of *History of National Music, Musical Forms and Methodology of Musical Analysis* in educational institutions of the Republic of Moldova. The dissertation regulations are of interest to researchers, teachers and performers.

Implementation of scientific results. The results of the work were approved in 16 scientific publications and in 19 speeches at national and international scientific conferences.

CABACOV DMITRII

**CREAȚIA INSTRUMENTALĂ DE CAMERĂ
A SNEJANEI PÎSLARI
ÎN CULTURA MUZICALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA**

SPECIALITATEA 653.01 – MUZICOLOGIE

Rezumatul tezei de doctor în arte

Aprobat spre tipar: 30.10.2023

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Coli de tipar: 2,1

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 50 ex.

Comanda Nr. 137

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
CENTRUL EDITORIAL-POLIGRAFIC
Str. A. Mateevici, 60, Chișinău
Republica Moldova, MD 2009